

Till Stockholms Rådstufvurätt.

Till vidare utveckling af min talan i denna sak får här nedan i ett sammanhang framhållas, hvad som under ransakningen med Ander hufvudsakligen i målet framkommit.

Rånmordet hade föröfvats onsdagen den 5 nästlidne januari å tid mellan klockan $\frac{1}{2}$ 10 och $\frac{1}{2}$ 11 förmiddagen.

Å Gerells växelkontor anställda städerskan Maria Lovisa Johansson hade nämligen - se vittnesberättelsen pag. 182 i protokollet - lämnat växelkontoret först strax efter klockan $\frac{1}{2}$ 10 förmiddagen; och hade rånmordet upptäckts vid klockan $\frac{1}{2}$ 11-tiden förmiddagen af kolutköraren Hugo Bernhard Jansson, kolarbetaren Karl Vilhelm Vallin samt poliskonstaplarna n:ris 352 Lindberg

och 360 Dehn - se pag. 73, 74, 77 och 79.

Någon brottning mellan mördaren och offret hade tydligen icke förekommit, utan hade offret innanför disken uppenbarligen helt oförmodadt, och sannolikt under det hon vändt sig åt höger i riktning mot den östra väggen och därvid haft vänstra sidan af ansiktet mot disken från plats utanför disken erhållit slag, som åtminstone åstadkommit två af såren. Läget för två af såren talar härför.

I allt fall hade de dödande slagen eller åtminstone ett af dessa af mördaren uppenbarligen utdelats från plats utanför disken och träffat offret, som därvid stått innanför disken. Hade mördaren öppnat luckan eller dörren i disken, af hvilka åtminstone den ena och sannolikt båda vid tillfället varit stängda, eller eljest gjort ansatser för att komma innanför disken, så hade fröken Hellsten godt hunnit att använda sig af allarmrättingarne, af hvilka - se pag. 19 - en är placerad invid disken i närheten af golvet och den andra invid främre sidan af kassaskåpet i närheten af golvet.

Som disken i lokalen har en bredd af 59 centimeter och som fröken Hellsten, hvilken anträffats liggande med fötterna på ett afstånd af minst 30 centimeter från disken, sannolikt icke stått alldeles invid densamma vid slagens erhållande, hade mördaren uppenbarligen utdelat de slag, som förorsakat de dödliga skadorna i hufvudet, med ett långt föremål.

Enligt doktor Aspelins å ^{obduktionsprotokollet} ~~besiktninginstrumentet~~ tecknade utlåtande, gifvo skadornas beskaffenhet anledning antaga, att skadorna tillkommit genom slag med tungt icke skarpt skärande tillhygge.

Såsom mordvapen hade således användts ett långt och tungt föremål, icke skarpt skärande sådant.

Under det gärningsmannen opererat i lokalen, hade

han haft belysningen släckt, samt de två yttre järndörrarna tillskjutna.

Kontorsbiträdet Karl Edvin Johansson hade - se pag. 79 - passerat förbi växelkontoret å östra gångbanan klockan 9:45 förmiddagen. Han hade visserligen icke sett dörrarna tillskjutna, men vid passerandet förbi hotell Rydbergs port hört dämpade jämmerrop från en kvinna.

Snickeriarbetaren Johan Gustaf Tollstam hade - se pag. 88 - klockan 9:50 förmiddagen skolat gå in i växelkontoret, men hade järndörrarna då varit tillskjutna, så att det endast varit en öppning på cirka 2 centimeter. Tollstam hade med högra handen tryckt mot den högra järndörren, så att denna öppnade sig till hälften, därvid intet motstånd förmärktes, utan gick dörren utan vidare upp. Härpå hade han med högra foten stigit ned å första trappsteget. Då hade en man inifrån lokalen högt och ifrigt ropat: "Det är stängdt" och omedelbart därpå något svagare "stängdt". Tollstam hade då dragit till dörren och gått därifrån utan att misstänka något. Tollstam har - se pag. 89 - förklarat, att den röst, han hört inifrån växelkontoret, liknade Anders röst.

Tollstams vittnesutsago ådagalägger, att gärningsmannen var ensam inne i lokalen. Om där funnits två eller flere personer, hade en af dem säkerligen passat på vid dörren. Vittnesutsagan ådagalägger äfven, att gärningsmannen vore svensk.

Revisor Per Axel Fredrik Palin har uppgifvit - se pag. 90 -, att han klockan 10 förmiddagen iakttagit, att järndörrarna voro tillslutna vid växelkontoret, så att endast en mindre öppning förefunnits, men hade Palin icke misstänkt något.

Tillskäraren Anders Landén och skräddaremästaren August Lindvall hafva intygat - se pag. 231 och 233 -,

att Ander i slutet af sistlidne oktober månad haft en mindre ny handyxa, inslagen i ett paket, inlämnad i Lindvalls skräddeributik, n:r 36 Nybrogatan, under omkring 14 dagars tid.

Ander har beträffande yxan uppgifvit - se pag. 234 och 235 -, att han emottagit och lämnat yxan till en och samma okända person, om hvilken han icke velat eller icke kunnat lämna några upplysningar.

Det kan därför misstänkas, att Ander anskaffat yxan i syfte att begå rånmord.

I vedhandlanden Johan Erik Ferngrens ved- och skrotaffär, n:r 31 Sibyllegatan, anställda biträdet Frans Teodor Karlsson har uppgifvit - se pag. 152 -, att han omkring 14 dagar före sistlidne julkvällen i affären försålt ett betsman till en okänd man.

Denne man är, enligt vunna upplysningar, med all visshet Ander, som således långt före rånmordet vidtagit förberedelser för brottets föröfvande.

Några dagar före sistlidne julkvällen hade Ander, enligt eget erkännande, inlämnat ett i papper inslaget betsman å kaféet "Tysta Marie" i huset n:r 26 Regeringsgatan; och hade Ander emottagit nämnda betsman af en okänd man, med hvilken han varit tillsammans på kaféet.

Anders uppgift om den okände mannen är uppenbarligen osann.

Som Ander icke håller under förundersökningen ville lämna någon som helst upplysning om nämnda mans utseende och ålder, och inför Rätten - se pag. 35 - om den okände lämnade högst sväfvande uppgifter, styrker äfven detta, att Ander farit med osanning beträffande mannen.

Kaféuppasserskan å nyssnämnda kafé Lovisa Karlsson har uppgifvit, - se pag. 139 - att hon emottagit betsmanen, då detsamma inlämnades. Hon hade dock icke sett någon man i Anders sällskap.

Tisdagen den 4 nästlidne januari hade Ander farit till Stockholm och ankommit hit vid klockan 10-tiden förmiddagen. Han hade ute vid Karlsudd för såväl fadern och styfmodern som för sin hustru uppgifvit - se pag. 221 -, att han skulle fara till staden, enär han fått löfte att låna penningar, 500 kronor, af en person.

Dessa Anders uppgifter gifva stöd för det antagandet, att Ander redan då bestämt sig för att på ett eller annat sätt anskaffa penningar under besöket i staden.

Till en början uppgaf Ander vid förhör å detektivstationen - se pag. 64 - att han kommit till Stockholm för att söka en plats.

Senare har Ander dock uppgifvit - se pag. 26 -, att han äfven rest in till staden för att hos förre kyparen numera handelsresanden Karl August Johansson hämta 125 kronor, som Johansson varit skyldig Ander.

Denne Johansson finnes icke på det af Ander uppgifna stället - se protokollet för den 25 april. (pag. 266)

Vittnet Nils Erik Olsson har uppgifvit - se pag. 80 - 84 -, att han, som mycket väl kände Ander, samma dag, tisdagen den 4 januari, sett Ander mellan klockan 3 och 3:35 eftermiddagen eller under minst en halftimmes tid uppehålla sig å Malmtorgsgatans östra trottoar utanför och i närheten af växelkontoret, därunder Ander vid flera tillfällen stannat och sett in genom växelkontorets fönster.

Ankefru Gerell har uppgifvit - se pag. 53 och 188 - att en man, som fullständigt öfverensstämde med Anders utseende, kroppställning och klädsel, vid klockan 3-tiden samma eftermiddag varit inne i växelkontoret och köpt, troligen en dragningslista för 5 öre.

Ankefru Gerell har vidare uppgifvit - se pag. 41, 53 och 188 -, att rösten hos den man, som vid tiden

kort före klockan 4 eftermiddagen samma dag telefonerat till henne i växelkontoret och frågat, om det köptes Grängesbergsaktier, vore i så hög grad lik Anders röst, att hon vore öfvertygad om, att det varit Ander, som telefonerat.

Lagerbiträdet Karl Edvard Andersson och tunnbinderi-arbetaren Johan Adolf Åström hafva intygat - se pag. 91-100 -, att de samma eftermiddag, den 4 januari, å tiden mellan klockan 6 och 6:30 sett Ander stå och se in i växelkontoret under minst 15 minuters tid. Andersson och Åström hade kommit gående å Malmtorgsgatans östra trottoar och därvid på kort afstånd sett Ander stå vid växelkontorets fönster, därvid han vid minst två tillfällen höjt på sig och lutat sig framåt, tydligen för att se öfver jalousien i fönstren. Andersson och Åström hade äfven stannat vid växelkontoret, därvid Ander tilltalat Andersson och, bland annat, frågat, om värdet å i fönstren liggande mynt, äfvensom om "den där lilla fröken i butiken alltid vore ensam därstädes".

Samma dag, den 4 januari, hade Ander - se pag. 237 - skrivit och afsändt brefkortet till fru Mathilda Balthazar i Helsingfors, - se bil. 8 - i hvilket brefkort Ander, bland annat, skriver: "Jag är i dag i Stockholm i å för att uträtta viktiga saker. I morgon då skall allt afgöras och väl är det".

Ander kunde, då han först tillfrågades om meningen med hvad han sålunda skrivit, icke lämna någon förklaring, utan svarade, att han "icke visste det" och att han "icke förstode det". - Se pag. 245 och 246.

Hans senare uppgifter, att han åsyftat skiljsmessa med hustrun, äro icke värda tilltro, då han icke kunde strax framkomma med desamma, och då något afgörande i den saken tydligen icke kunde ske dagen därpå, enär någon skiljsmessoprocess icke ens vore inledd. Ander

hade för öfrigt icke vare sig på tisdagen eller onsdagen vidtagit de allra ringaste åtgärder i berörda hänseende.

Ander hade visserligen påstått - se pag. 241 - att han i berörda syfte den 4 januari besökt en butik i n:r 75 Fleminggatan och där frågat ett fruntimmer "efter en som heter Eklund och hans fru", men fick upplysning om, att de flyttat till Solhem i Spånga.

Detta Anders påstående är helt visst osant, enär detektivkonstapeln Lundgren - se protokollet för den 25 april ^{pag. 267} - utrönt, att någon butik i n:r 75 Fleminggatan - ett nytt hus - vid tiden ifråga ännu icke var öppnad.

Fru Zick, som har butik i n:r 73 Fleminggatan, har - se samma protokoll ^{pag. 261} - intygat, att Ander till henne gjort förfrågan efter Eklund och dennes fru, därvid Ander erhållit upplysning därom, att de flyttat till Solhem i Spånga. Denna förfrågan gjordes dock icke af Ander den 4 januari 1910, utan någon dag på eftersommaren 1909.

Samma dag, tisdagen den 4 januari, mellan klockan 6 och $\frac{1}{2}$ 7 eftermiddagen, afhämtade Ander betsmän från kaféet "Tysta Marie". Å kaféet anställda uppapperskan Beda Helena Flink har uppgifvit - se pag. 142 - att Ander därvid varit ensam.

Ander har uppgifvit - se pag. 124 och 242 -, att han å båten på inresan sammanträffat med samme okände man, för hvilkens räkning han förut inlämnat betsmän. De hade äfven på eftermiddagen ånyo sammanträffat; och hade mannen då anmodat Ander att afhämta betsmän.

Vid senare förhör inför Rådstufvurätten har dock Ander påstått - se pag. 35 -, att han och mannen icke sammanträffat på båten, utan hade sammanträffandet skett tillfälligtvis å Regeringsgatan på aftonen.

Anders uppgifter om den okände mannen äro uppenbarligen diktade.

Samma dag, vid klockan 7 - $\frac{1}{2}$ 8-tiden eftermiddagen hade Ander kommit till hotell "Temperance" i huset n:r 3 Bryggaregatan.

Ander hade alldeles säkert då haft betsmanet med sig till "Temperance".

Detta framgår af hvad hisskonduktören David Julius Johansson och städerskan Emilia Johansson uppgifvit, - se pag. 113 och 117.

Ander lämnade hotellet onsdagen den 5 januari vid klockan $\frac{1}{2}$ 9-tiden förmiddagen.

Af städerskan Elsa Sofia Janssons och öfverstäderskan Annie Karolina Erikssons berättelser - se pag. 100 och 107 - framgår uppenbarligen, att Ander äfven därvid medfört betsmanet.

Ander hade vid utgåendet från hotellet icke smakat på maten å frukostbrickan, - se pag. 102 - synbarligen för brådskans skull.

Å fru Gerells växelkontor anställda städerskan Maria Lovisa Johansson har uppgifvit - se berättelsen pag. 179 - att en man, - som till såväl utseende som hållning så fullkomligt liknade Ander, att Johansson vore bestämdt och lifligt öfvertygad om, att det vore han, - onsdagen den 5 nästlidne januari, morddagen, klockan 10 minuter före 9 på förmiddagen, och innan växelkontoret ännu öppnats för allmänheten och innan fröken Hellsten kommit dit, inkommit å växelkontoret, därvid Johansson upplyst Ander om, att växelkontoret icke öppnades förrän klockan 9.

Vid klockan 11-tiden samma förmiddag anträffades och tillvaratogs ett i papper inslaget betsman å automaten i huset n:r 19 Drottninggatan af därstädes anställda vaktmästaren Hugo Ferdinand Vinqvist, - se berättelsen pag. 134. Betsmanet öfverlämnades till detektivafdelning den 8 nästlidne januari på aftonen, - se

pag. 121. Vid ett tillfälle förut samma dag hade nyssnämnde Vinqvist och å automaten anställda kallskänkorna Maria Sofia Johansson och Hilda Maria Adolfina Karlsson iakttagit, att ett hårstrå, cirka 15 - 20 centimeter långt, satt fast i ett veck af papperet, som omslöt klumpen eller viktloDET. - Se berättelserna pag. 134, 137 och 138.

Professor Erik Müller - se protokollet för den 25 april - ¹⁹¹⁴ har förklarar, att ett hårstrå, som senare anträffades å golfvet i garderoben där betsmannet efter mordet var inställdt, har stor likhet med den mördades hår.

Detta förhållande ställer det utom allt tvifvel, att betsmannet användts som mordvapen å Hellsten.

Betsmannet var omsorgsfullt inslaget och hade handtaget och kroken, som voro omvirade med, bland annat, en med monogrammet A. S. försedd hvit näsduk, synbarligen med afsikt formats till ett handtag. - Se pag. 122.

Näsduken har befunnits tillhöra arkitekten Johan Arvid Sjöqvist - se pag. 147.

Det har särskildt stor betydelse, att den Anders fader tillhöriga stugan, i hvilken Ander under senaste tiden och intill anhållandet bott, ligger i omedelbar närhet af den villa vid Karlsudd, som äges af arkitekten Sjöqvists fader och hvarest arkitekten Sjöqvist vistats förliden sommar. Näsduken sammanbinder Ander med mordvapnet.

Förenämnde, hos handlanden Ferngren i huset n:r 31 Sibyllegatan anställda biträdet Frans Teodor Karlsson har lämnats tillfälle att se det anträffade betsmannet och förklarar - se pag. 151 -, att det vore ett fullkomligt lika betsman, som Karlsson, såsom förut sagts, försålt till en man, i hvilken han på anförda grunder tyckte sig igenkänna Ander. Karlsson har vidare upp-

gifvit, att han å det af honom sålunda försålda betsmenet en tid förut påsatt nytt handtag med tillhörande klyka.

Af de berättelser, som afgifvits af kaféuppasserskorna Lovisa Karlsson och Beda Helena Flink samt kaféinnehafvarinnan Gunhild Maria Sofia Lönnqvist - se berättelserna å pag. 139, 142 och 145 -, framgår, att det anträffade betsmenet hade samma längd, tjocklek och tyngd som det å kaféet "Tysta Marie" af Ander inlämnade och dagen före råmordet afhämtade betsmenet. Detta betsman hade äfven varit inlindadt med samma slags papper; och enligt Lönnqvists uppgift, med samma papper.

Det är uppenbarligen ett och samma betsman.

Ander hade icke återkommit till hotell "Temperance" före klockan 11 förmiddagen, men mellan klockan 11 och 12.

Detta bestyrkes af hisskonduktören David Johansson, städerskorna Elsa Sofia Jansson och Annie Karolina Eriksson samt vaktmästaren Richard Efraim Larsson - se berättelserna å pag. 113, 100, 107 och 127.

Ander, som före sin återkomst till hotellet vid detta tillfälle icke vare sig därstädes eller på andra ställen gjort några kända utbetalningar - undantagandes några obetydliga sådana föregående dag -, hade emellertid nu visat sig hafva godt om penningar. Han hade nämligen genast vid ankomsten begärt att få betala sina räkningar å hotellet, såväl för den gamla skulden som för den nya - se berättelserna af David Johansson, Elsa Jansson och Annie Eriksson å pag. 113, 100 och 107.

Då städerskan Annie Eriksson kommit in med räkningarna, för att erhålla betalning af Ander, hade denne stått vid sängen och därstädes sysslat med föremål, som han syntes rädd att visa. Eriksson hade äfven genast blifvit tillsagd att lämna rummet, tydligen för att hon